

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

**Program specjalizacji
w dziedzinie**

**STOMATOLOGII ZACHOWAWCZEJ
Z ENDODONCJĄ**

dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację

II stopnia lub tytuł specjalisty

(obowiązuje lekarzy dentystów, którzy rozpoczęli szkolenie specjalizacyjne w wyniku
postępowania kwalifikacyjnego - wiosna 2023 r.)

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Piotr Bromber
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

Warszawa 2023

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. n. med. Agnieszka Mielczarek — konsultant krajowy w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją;
2. Prof. dr hab. n. med. Barbara Kochańska – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Prof. dr hab. n. med. Elżbieta Bołtacz-Rzepkowska – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Prof. dr hab. n. med. Renata Chałas – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego;
5. Dr hab. n. med. Magdalena Nowosielska – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
6. Dr hab. n. med. Małgorzata Skucha-Nowak – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego;
7. Lek. dent. Marta Raciborska – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Cele ogólne

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest poszerzenie wiedzy teoretycznej i doskonalenie umiejętności niezbędnych do planowania i wdrażania procedur profilaktycznych, diagnostycznych i terapeutycznych, zgodnie z obowiązującymi standardami współczesnej stomatologii zachowawczej i endodoncji. Lekarz dentysta realizujący niniejszy program powinien opanować wiedzę w zakresie stomatologii zachowawczej, ze szczególnym uwzględnieniem endodoncji, a także umiejętności praktycznego jej zastosowania w różnych przypadkach klinicznych. Ważnym elementem szkolenia jest kształtowanie etycznych postaw lekarza dentysty oraz właściwych sposobów komunikacji w relacji lekarz dentysta-pacjent oraz lekarz dentysta- pozostali członkowie zespołu stomatologicznego. Szkolenie ma również na celu uświadomienie lekarzom konieczności ciągłego pogłębiania wiedzy teoretycznej, doskonalenia umiejętności praktycznych oraz odpowiedzialnego wdrażania w praktyce klinicznej nowych osiągnięć z zakresu stomatologii zachowawczej i endodoncji, które uwzględniają wiedzę opartą na faktach naukowych.

2. Uzyskane kompetencje zawodowe

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest uzyskanie szczególnych kwalifikacji w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją umożliwiających zgodnie ze współczesną wiedzą medyczną:

- 1) prowadzenie indywidualnej lub grupowej praktyki specjalistycznej, w której realizowane są procedury z zakresu stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 2) wykonywanie specjalistycznych procedur profilaktycznych i leczniczych z zakresu nowoczesnej stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 3) udzielanie pacjentom konsultacji lekarskich w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją;
- 4) przygotowanie orzeczeń, opinii i wniosków dotyczących leczonych pacjentów;
- 5) kierowanie kliniką, poradnią, oddziałem lub przychodnią stomatologii zachowawczej z endodoncją;
- 6) kierowanie szkoleniem specjalizacyjnym lekarzy dentystów w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją;
- 7) kierowanie eksperymentem medycznym realizowanym w dziedzinie stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 8) kierowanie stażem kierunkowym ze stomatologii zachowawczej z endodoncją lekarzy dentystów realizujących szkolenie specjalizacyjne w innych dziedzinach dentystycznych,
- 9) podejmowanie i propagowanie działań profilaktycznych oraz promocji zdrowia.

3. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz dentysta w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonalą następujące kompetencje społeczne:

- 1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
- 2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;
- 3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i całego zespołu stomatologicznego;
- 4) umiejętność właściwej współpracy w zespole stomatologicznym i wielospecjalistycznym;
- 5) umiejętność wykorzystywania wiedzy o uwarunkowaniach psychologicznych relacji lekarz-pacjent, lekarz-rodzina lub opiekun pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz różnicowania kulturowego, etnicznego, społecznego

i demograficznego;

- 6) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach
i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

***Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego
wykaże się wiedzą w następującym zakresie:***

- 1) fizjologia i patologia twardych tkanek zęba, miazgi, przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 2) fizjologia i patologia kompleksu miazgowo- zębinowego;
- 3) rola śliny w fizjologii i patologii jamy ustnej – ślina jako materiał diagnostyczny, interpretacja testów ślinowych;
- 4) choroby układowe i ich wpływ na stan jamy ustnej (endokrynopatie, zaburzenia immunologiczne, choroby układu pokarmowego, układu krążenia, układu krwiotwórczego, dermatozy);
- 5) zasady postępowania resuscytacyjnego bezprzypadkowego;
- 6) postępowanie w ostrych stanach zagrożenia życia;
- 7) wybór odpowiednich środków i metod znieczulenia miejscowego do zabiegów w stomatologii zachowawczej i endodoncji, postępowanie w przypadku powikłań po znieczuleniu;
- 8) poznanie nowoczesnych i bezpiecznych metod kontroli bólu i lęku wykorzystywanych podczas leczenia stomatologicznego;
- 9) współpraca ze specjalistami w innych dziedzinach stomatologicznych i ogólnolekarskich;
- 10) umiejętność korzystania ze specjalistycznej literatury i wykorzystywania wiedzy opartej na faktach naukowych;
- 11) promocja zdrowia jamy ustnej – prozdrowotne programy edukacyjne i ich wdrażanie;
- 12) rola biofilmu bakteryjnego i innych czynników miejscowych w etiologii próchnicy zębów oraz chorób przyzębia, mechaniczna i chemiczna kontrola płytki bakteryjnej;
- 13) współczesne trendy w profilaktyce próchnicy z uwzględnieniem różnych grup populacyjnych i grup ryzyka;

- 14) monitorowanie stanu próchnicy z wykorzystaniem odpowiednich wskaźników epidemiologicznych;
- 15) kliniczna ocena zmian próchnicowych ze szczególnym uwzględnieniem współczesnych klasyfikacji;
- 16) prognozowanie choroby próchnicowej, planowanie postępowania profilaktyczno-leczniczego z uwzględnieniem oceny ryzyka próchnicy;
- 17) leczenie przedubytkowych i ubytkowych zmian próchnicowych z uwzględnieniem zasad stomatologii nieinwazyjnej, minimalnie inwazyjnej i inwazyjnej;
- 18) profilaktyka, diagnozowanie i postępowanie lecznicze w przypadku ubytków niepróchnicowego pochodzenia;
- 19) nadwrażliwość zębiny – etiopatogeneza, obraz kliniczny, postępowanie lecznicze;
- 20) diagnozowanie zaburzeń i wad rozwojowych zębów;
- 21) estetyczna rekonstrukcja twardych tkanek zęba z użyciem nowoczesnych metod i materiałów odtwórczych;
- 22) znajomość wpływu czynników jatrogennych na powstawanie chorób jamy ustnej;
- 23) etiopatogeneza i diagnostyka chorób miazgi oraz chorób tkanek okołowierzchołkowych oraz ich immunologiczne aspekty;
- 24) współczesne trendy w leczeniu pulpopatii odwracalnych i nieodwracalnych;
- 25) postępowanie lecznicze zgodne z zasadami współczesnej endodoncji;
- 26) diagnostyka i postępowanie w przypadku powikłań leczenia endodontycznego;
- 27) zasady farmakoterapii w leczeniu endodontycznym;
- 28) mikrochirurgia endodontyczna- techniki i zastosowanie;
- 29) leczenie endodontyczne zębów z resorpcją zewnętrzną i wewnętrzną;
- 30) problemy periodontologiczno-endodontyczne - profilaktyka, diagnozowanie i leczenie zespołów endo-perio;
- 31) specyfika próchnicy zębów mlecznych i stałych niedojrzałych;
- 32) leczenie endodontyczne zębów mlecznych i zębów stałych z nieukończonym rozwojem korzenia;
- 33) zasady monitorowania wyników leczenia endodontycznego;
- 34) ponowne leczenie endodontyczne, wskazania i przeciwwskazania;
- 35) metody odbudowy zębów leczonych endodontycznie;
- 36) skutki biologiczne działania promieniowania X oraz zasady ochrony pacjenta i zespołu stomatologicznego przed promieniowaniem jonizującym;

- 37) wskazania do zewnątrz- i wewnątrzustnych badań radiologicznych i innych technik obrazowania stosowanych w stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 38) diagnostyka radiologiczna i różnicowa chorób zębów, przyzębia brzeżnego i okołowierzchołkowego oraz kości wyrostka zębodołowego;
- 39) postępowanie stomatologiczne w zapobieganiu i leczeniu chorób odogniskowych;
- 40) zasady opieki stomatologicznej nad kobietą ciężarną;
- 41) specyfika postępowania stomatologicznego u osób starszych;
- 42) postępowanie stomatologiczne u osób niepełnosprawnych i u osób z chorobami ogólnoustrojowymi;
- 43) urazowe uszkodzenia zębów i ich leczenie;
- 44) metody wybielania zębów z żywą miazgą i po leczeniu endodontycznym;
- 45) diagnostyka i różnicowanie zapaleń przyzębia;
- 46) skaling poddziąsłowy (instrumenty, technika i ograniczenia zabiegu);
- 47) profilaktyka i wczesna diagnostyka choroby okluzyjnej w aspekcie stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 48) powikłania leczenia ortodontycznego w aspekcie stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 49) przykry zapach z ust – *halitosis*: etiopatogeneza, obraz kliniczny, postępowanie zapobiegawczo-lecznicze;
- 50) najczęstsze choroby błony śluzowej jamy ustnej, ze szczególnym uwzględnieniem stanów przedrakowych;
- 51) zasady przygotowania jamy ustnej do leczenia protetycznego;
- 52) rola lekarza stomatologa we wczesnym wykrywaniu przednowotworowych i nowotworowych zmian jamy ustnej, szczęk i twarzy;
- 53) diagnostyka i różnicowanie wrodzonych i nabytych nieprawidłowości narządu żucia;
- 54) zasady profilaktyki oraz zwalczania zakażeń szpitalnych i racjonalna antybiotykoterapia.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

***Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego
wykaże się umiejętnościami:***

- 1) przeprowadzenia specjalistycznego badania stomatologicznego z zakresu stomatologii zachowawczej i endodoncji u pacjentów z różnych grup wiekowych i w różnym stanie zdrowia ogólnego;
- 2) diagnozowania próchnicy, stanów chorobowych miazgi i tkanek okołowierzchołkowych z użyciem nowoczesnych metod i narzędzi;
- 3) wyboru metody postępowania profilaktyczno-leczniczego w przypadku próchnicy zębów;
- 4) kwalifikacji wypełnień do naprawy lub wymiany;
- 5) leczenia przedubytkowych i ubytkowych zmian próchnicowych;
- 6) stosowania nowoczesnych metod i materiałów odtwórczych zgodnie z zasadami stomatologii minimalnej interwencji;
- 7) wykonania zdjęcia zębowego rentgenowskiego;
- 8) wykonania znieczulenia: przewodowego, nasiękowego, śródwieżadłowego i domiazgowego;
- 9) leczenia odwracalnych i nieodwracalnych pulpopatii oraz chorób tkanek okołowierzchołkowych;
- 10) biomechanicznego opracowania kanału korzeniowego narzędziami ręcznymi i systemami maszynowymi;
- 11) leczenia zakażonych i niezakażonych kanałów korzeniowych;
- 12) wypełniania kanałów korzeniowych technikami na zimno i na ciepło;
- 13) powtórnego leczenia endodontycznego;
- 14) wykonania drenażu nacieku okołowierzchołkowego;
- 15) wykonania zabiegu z zakresu mikorchirurgii endodontycznej;
- 16) unieruchomienia zębów przy pomocy szynowania;
- 17) wykonania skalingu, kiretażu w chorobach przyzębia;
- 18) leczenia urazów zębów z nieukończonym i ukończonym rozwojem korzenia;
- 19) leczenia zespołu endodontyczno-periodontologicznego;
- 20) leczenia zębów z resorpcją zewnętrzną i wewnętrzną;
- 21) zastosowania włókien szklanych do odbudowy zębów leczonych endodontycznie;

- 22) wykonania wkładu koronowo- korzeniowego, koronowego i korony protetycznej;
- 23) wybielania zębów z żywą miazgą i po leczeniu endodontycznym;
- 24) rozpoznawania i leczenia najczęstszych chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 25) zastosowania mikroskopu operacyjnego w leczeniu endodontycznym;
- 26) usunięcia złamanego narzędzia z kanału korzeniowego zęba;
- 27) zamykania perforacji komorowych i korzeniowych;
- 28) rozpoznawania rodzajów bólu, oceny klinicznej nasilenia bólu i zastosowania aktualnych metod jego leczenia;
- 29) podejmowania decyzji o konieczności zasięgnięcia opinii lub przekazania pacjenta pod opiekę specjalisty w innych dziedzinach stomatologicznych i ogólnolekarskich.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz dentysta uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna trwa 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.

Kursy specjalizacyjne objęte programem specjalizacji są realizowane w dni robocze.

1. Kurs wprowadzający: „Specjalizacja ze stomatologii zachowawczej z endodoncją- współcześnie obowiązujące standardy”

Cel kursu:

zapoznanie lekarzy dentystów ze współczesnymi standardami i zasadami dobrej praktyki w dziedzinie stomatologii zachowawczej i endodoncji.

Zakres wiedzy:

- 1) wprowadzenie w problematykę, cele i obszar działania stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 2) zadania, kompetencje i oczekiwane wyniki szkolenia specjalisty w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją;
- 3) wprowadzenie do przedmiotów klinicznych objętych programem danego szkolenia;
- 4) podstawy dobrej praktyki lekarskiej, w tym zasady praktyki opartej na dowodach naukowych (*Evidence Based Dentistry, Evidence Based Medicine*);
- 5) aktualne standardy obowiązujące w stomatologii zachowawczej i endodoncji, z uwzględnieniem zasad ergonomii, nowoczesnego sprzętu, instrumentarium i materiałów;
- 6) praktyka lekarza dentysty — organizacja i zarządzanie, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa lekarzy i pacjentów obowiązujących w opiece zdrowotnej, także w warunkach zagrożenia epidemicznego;
- 7) podstawy prowadzenia badań naukowych i prezentacji ich wyników w dziedzinie stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 8) podstawy farmakoekonomiki;
- 9) formalnoprawne podstawy doskonalenia zawodowego lekarzy;
- 10) podstawy onkologii;
- 11) zagadnienia bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej dotyczące bezpieczeństwa pacjentów i lekarzy.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych) w pierwszym roku odbywania szkolenia specjalizacyjnego.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

2. Kurs: „Leczenie zachowawcze zębów pacjentów w starszym i podeszłym wieku. Wybrane zagadnienia z gerostomatologii.”

Cel kursu:

zapoznanie lekarza dentysty ze zmianami zachodzącymi w układzie stomatognatycznym wraz z wiekiem, ze szczególnym uwzględnieniem struktur zębów i przyzębia oraz ze specyfiką leczenia zachowawczego pacjentów w starszym i podeszłym wieku.

Zakres wiedzy:

- 1) podstawowe zagadnienia związane z procesem starzenia organizmu ludzkiego;
- 2) zmiany zachodzące w układzie stomatognatycznym wraz z wiekiem, ze szczególnym uwzględnieniem zmian występujących w strukturach zęba i przyzębia;
- 3) wpływ ogólnego stanu zdrowia na stan jamy ustnej pacjentów w starszym i podeszłym wieku i możliwości leczenia zachowawczego zębów;
- 4) zasady badania podmiotowego i przedmiotowego osób w starszym i podeszłym wieku;
- 5) choroby zębów niepróchnicowego pochodzenia będące skutkiem postępujących procesów zużycia zębów oraz występowanie próchnicy u osób w starszym i podeszłym wieku – epidemiologia, diagnostyka i postępowanie terapeutyczne;
- 6) choroby miazgi i tkanek okołowierzchołkowych zębów – problemy diagnostyczne i zasady postępowania terapeutycznego u osób w starszym i podeszłym wieku;
- 7) problemy związane z utrzymaniem higieny jamy ustnej przez osoby w starszym i podeszłym wieku;
- 8) zasady profilaktyki stomatologicznej i planowanie leczenia u osób w starszym i podeszłym wieku.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

3. Kurs: „Najczęściej występujące choroby błony śluzowej jamy ustnej z uwzględnieniem profilaktyki onkologicznej”

Cel kursu:

zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie rozpoznawania, profilaktyki i postępowania w przypadku najczęściej występujących chorób błony śluzowej jamy ustnej, stanów przedrakowych oraz zmian nowotworowych.

Zakres wiedzy:

- 1) najczęściej występujące zakażenia błony śluzowej jamy ustnej;
- 2) zaburzenia rogowacenia;
- 3) choroby pęcherzowo-wrzodziejące;
- 4) choroby błony śluzowej jamy ustnej o zróżnicowanej etiologii;
- 5) choroby charakterystyczne dla różnych grup wiekowych;
- 6) stany i zmiany przedrakowe oraz metody ich profilaktyki;
- 7) zmiany w obrębie błony śluzowej jamy ustnej związane ze stosowaniem chemio- i radioterapii oraz leczeniem immunosupresyjnym. Standardy opieki stomatologicznej.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

4. Kurs: „Leczenie endodontyczne zębów wielokanałowych”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza dentystę wiedzy teoretycznej oraz umiejętności praktycznych dotyczących leczenia endodontycznego zębów wielokanałowych zgodnie z aktualnymi standardami.

Zakres wiedzy:

- 1) morfologia i topografia jam zębowych w aspekcie leczenia endodontycznego;
- 2) urządzenia do powiększania pola zabiegowego w leczeniu endodontycznym;
- 3) izolacja pola zabiegowego w zabiegach endodontycznych;
- 4) techniki opracowania kanałów korzeniowych za pomocą narzędzi ręcznych i maszynowych oraz aparatury ultradźwiękowej i laserowej;

- 5) różne metody wypełniania kanałów korzeniowych;
- 6) trudności i powikłania w leczeniu endodontycznym;
- 7) monitorowanie wyników leczenia endodontycznego.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

5. Kurs: „Nowoczesne materiały odtwórcze w stomatologii zachowawczej”

Cel kursu:

zapoznanie lekarza dentysty z nowoczesnymi materiałami odtwórczymi i możliwościami ich zastosowania w wybranych sytuacjach klinicznych z zakresu stomatologii zachowawczej.

Zakres wiedzy:

- 1) zagadnienie adhezji w rekonstrukcji twardych tkanek zęba;
- 2) systemy wiążące i różne grupy materiałów odtwórczych stosowane w odbudowie twardych tkanek zęba – właściwości, techniki aplikacji, wskazania i przeciwwskazania;
- 3) materiały aktywne biologicznie;
- 4) stomatologia estetyczna - odbudowa pośrednia i bezpośrednia;
- 5) rekonstrukcja zębów w trakcie i po leczeniu endodontycznym.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

6. Kurs: „Leczenie zachowawczo-chirurgiczne zębów z chorobami miazgi i tkanek okołowierzchołkowych”

Cel kursu:

zapoznanie lekarza dentysty ze wskazaniami i postępowaniem w przypadku leczenia chorób endodontium i tkanek okołowierzchołkowych metodami zachowawczo - chirurgicznymi.

Zakres wiedzy:

- 1) diagnostyka, leczenie chorób endodontium i tkanek okołowierzchołkowych;
- 2) mikrochirurgia endodontyczna: wybrane procedury, wskazania, przeciwwskazania, możliwe powikłania;
- 3) zachowawczo-chirurgiczne metody leczenia resorpcji wewnętrznych i zewnętrznych;
- 4) monitorowanie i ocena skuteczności leczenia zachowawczo-chirurgicznego.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

7. Kurs: „Mikroskop operacyjny w leczeniu endodontycznym”

Cel kursu:

zapoznanie lekarza dentysty z teoretycznymi i praktycznymi aspektami wykorzystania mikroskopu operacyjnego w leczeniu endodontycznym (kurs na fantomach).

Zakres wiedzy:

- 1) budowa mikroskopu operacyjnego oraz zasady pracy z jego użyciem;
- 2) specyfika instrumentarium stosowanego w pracy z użyciem mikroskopu operacyjnego;
- 3) dostęp endodontyczny, lokalizacja ujść kanałów w powiększeniu optycznym;
- 4) techniki opracowania kanałów korzeniowych z wykorzystaniem powiększenia;
- 5) techniki usuwania złamanego narzędzia z kanału korzeniowego;
- 6) metody zamykania perforacji dna komory i ściany kanału korzeniowego.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

8. Kurs: „Psychologia kliniczna”

Cel kursu:

zapoznanie lekarza dentysty z praktycznymi aspektami psychologii klinicznej dotyczącymi różnych metod kontroli bólu i lęku oraz postępowania z trudnym pacjentem w gabinecie stomatologicznym.

Zakres wiedzy:

- 1) wybrane zagadnienia z zakresu psychologii klinicznej (znaczenie relacji z pacjentem dla efektu leczenia, wybrane grupy zaburzeń psychicznych w kontekście praktyki stomatologicznej, bruksizm w leczeniu interdyscyplinarnym);
- 2) praca ze szczególnymi grupami pacjentów (efektywna komunikacja, specyfika relacji, umiejętne motywowanie);
- 3) stres w gabinecie stomatologicznym (pacjent, lekarz dentysta);
- 4) kontrola bólu i lęku w leczeniu stomatologicznym z wykorzystaniem technik stosowanych w psychologii klinicznej,
- 5) praca w zespole – kompetentne rozwiązywanie konfliktów.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

9. Kurs: „Radiologia stomatologiczna”

Cel kursu:

nabycie praktycznych i teoretycznych umiejętności zastosowania, wykonania i interpretacji różnych technik obrazowania twardych tkanek zęba, endodontium i tkanek okołowierzchołkowych.

Zakres wiedzy:

- 1) techniki wykonywania zdjęć wewnątrzustnych i zewnątrzustnych;
- 2) badania radiologiczne w diagnostyce i monitorowaniu próchnicy, zębów zatrzymanych, urazów zębów, resorpcji, perforacji oraz chorobach przyzębia wierzchołkowego i brzeżnego;
- 3) obrazowanie radiologiczne w endodoncji- diagnostyka, kontrola wypełnienia kanału, monitorowanie efektów leczenia;
- 4) zagadnienia diagnostyki obrazowej CBCT (tomografia komputerowa wiązką stożkową);
- 5) interpretacja badań radiologicznych dwu- i trójwymiarowych w stomatologii zachowawczej i endodoncji;
- 6) błędy i artefakty w obrazach radiologicznych;
- 7) wykorzystanie oprogramowania komputerowego do obróbki obrazu radiologicznego w diagnostyce stomatologicznej.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

10. Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat prawidłowego formułowania opinii bądź orzeczeń oceniających stan zdrowia pacjenta.

Zakres wiedzy:

- 1) podstawowe zasady systemu ochrony zdrowia w Polsce, w tym regulacje dotyczące zawodów medycznych;
- 2) system zabezpieczenia społecznego w razie choroby i jej następstw realizowany w ramach: powszechnego ubezpieczenia społecznego pracowników, osób pracujących na własny rachunek i rolników, zaopatrzenia społecznego, pomocy społecznej oraz systemu wspierania osób niepełnosprawnych i pracodawców;

- 3) zasady orzecznictwa lekarskiego, zasady sporządzania orzeczeń, a także podstawowe zasady i cele badania stanu zdrowia dla celów orzeczniczych;
- 4) specyfika wzajemnej relacji między osobą badaną a lekarzem orzecznikiem;
- 5) zasady prawidłowego prowadzenia dokumentacji medycznej i odpowiedzialność za prowadzenie jej niezgodnie z prawem;
- 6) zasady odpowiedzialności prawnej lekarza (cywilnej, karnej i zawodowej), umiejętność porównania, rodzaje ubezpieczeń medycznych;
- 7) zakres odpowiedzialności lekarzy oraz podmiotów leczniczych. Podstawy prawa pracy;
- 8) pojęcie błędu medycznego, najczęstsze przyczyny błędów medycznych i zasady opiniowania w takich przypadkach;
- 9) istota, podział oraz zasady opiniowania sądowno-lekarskiego dotyczące: zdolności do udziału w czynnościach procesowych, uszczerbku na zdrowiu;
- 10) najważniejsze dziedziny, w których opiniowanie lekarskie jest konieczne i niezbędne. Odrębności opiniowania m.in. na potrzeby psychiatrii, prawa pracy, ubezpieczycieli komercyjnych;
- 11) znaczenie i zasady rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

11. Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat aktualnych reguł prowadzenia profilaktyki chorób/problemów zdrowotnych oraz promocji zdrowia – zarówno w odniesieniu do jednostek (pacjentów) jak też społeczności, również zawodowej.

Założeniem kursu jest też kształtowanie kompetencji społecznych, w tym promowanie autorefleksji i krytycznego myślenia oraz rozwijania współpracy na rzecz zdrowia. Ponadto kurs dąży do kształtowania postaw etycznych, promowania „pro-profilaktycznej” kultury pracy w sektorze zdrowia, a także stałego samokształcenia

lekarzy w celu poszerzania oraz pogłębiania wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką oraz promocją zdrowia.

Zakres wiedzy:

Część I: Naukowe i etyczne podstawy profilaktyki oraz promocji zdrowia:

- 1) modele zdrowia, determinanty zdrowia i ich nowoczesna kwantyfikacja, piramida wpływu na zdrowie (wg Freiden 2015);
- 2) gradient zdrowia w populacji, przyczyny i tzw. przyczyny przyczyn, w tym polityki publiczne, podejścia do przeciwdziałania nierównościom/ niesprawiedliwościom w zdrowiu, w tym tzw. *group-gap-gradient*, proporcjonalny uniwersalizm;
- 3) podstawowe definicje i cele profilaktyki chorób oraz promocji zdrowia, w tym promocji zdrowia wg Karty Ottawskiej (WHO 1986), podobieństwa i różnice;
- 4) interpretacje, podejścia i strategie profilaktyki:
 - a) indywidualna w ramach opieki medycznej, w tym medycyna stylu życia, populacyjna w działaniach zdrowia publicznego,
 - b) *primordial*, pierwotna, wtórna, trzeciorzędowa, czwartorzędowa - zastosowania,
 - c) wysokiego ryzyka, populacyjna – zastosowania,
 - d) uniwersalna, selektywna, wskazująca – zastosowania,
 - e) inne podejścia i strategie profilaktyki – zastosowania;
- 5) interpretacje, podejścia i strategie promocji zdrowia:
 - a) podejście WHO, w tym siedliskowe, zastosowania, m.in. szpitale i placówki medyczne promujące zdrowie (w tym promocja zdrowia na rzecz pracowników ochrony zdrowia), szkoły promujące zdrowie, zdrowie miasta,
 - b) inne podejścia i strategie promocji zdrowia stosowane w podmiotach leczniczych:
 - cztery obszary aktywności lekarza w promocji zdrowia (wg Beattie 1991),
 - podejścia medyczne, behawioralne, edukacyjne, skoncentrowane na kliencie/upodmiotowienie, zmiana społeczna (wg Ewles, Simnett 2003),
 - udział lekarzy w przeciwdziałaniu nierównościom/ niesprawiedliwościom w zdrowiu,

- rola postaw lekarza w kształtowaniu prozdrowotnych zachowań pacjenta;
- 6) działalność zgodna z zasadami *Evidence Based Practice (policy/public health/disease prevention/health promotion/health education)*, wykorzystanie baz dobrych praktyk;
- 7) zasady etyczne w działalności profilaktycznej oraz w promocji zdrowia, działania niepożądane działalności profilaktycznej/promocji zdrowia;
- 8) aktualne i pożądane: struktura i organizacja działalności profilaktycznej oraz promocji zdrowia, kompetencje pracowników, aspekty ekonomiczne.

Cześć II: Ogólna charakterystyka i skuteczność wybranych metod działania w profilaktyce chorób oraz w promocji zdrowia:

- 1) cykl życia programu szczepień, wątpliwości wobec szczepionek (*vaccine hesitancy*), modele uwarunkowań *hesitancy*, w tym 3C, 4C, 5C, podejście WHO do przeciwdziałania zjawisku *hesitancy* i zwiększania wyszczepialności (aktualnie w oparciu o model COM-B);
- 2) masowe (zorganizowane) badania przesiewowe, różnice w stosunku do badań diagnostycznych, kryteria wdrożenia, działania niepożądane, bilans korzyści i strat;
- 3) edukacja zdrowotna, edukacja pacjenta, poradnictwo, *coaching*, podobieństwa i różnice, zasady postępowania;
- 4) komunikowanie o zdrowiu za pośrednictwem starych i nowych mediów, możliwości i ograniczenia, cechy poprawnej informacji o zdrowiu, infodemia, profilaktyka piątego rzędu, komunikowanie ryzyka w sytuacjach kryzysowych;
- 5) praca ze społecznością lokalną, w tym organizacja/mobilizacja społeczności, procesy, zasady, metody postępowania, *social prescribing*;
- 6) zdrowie we wszystkich politykach (*Health in All Policies*), metody postępowania, w tym rzecznictwo zdrowotne, ocena wpływu na zdrowie (*Health Impact Assessment*);
- 7) programy zdrowotne jako narzędzie realizacji populacyjnej profilaktyki chorób i promocji zdrowia, ocena potrzeb zdrowotnych, schematy planowania, teorie zmiany zachowań, monitorowanie i ewaluacja programów;
- 8) przywództwo w sektorze zdrowia;
- 9) inne aktualne i ważne metody działania (np. interwencje nefarmaceutyczne w stosunku do COVID-19).

Część III: Zastosowania profilaktyki oraz promocji zdrowia (w tym rekomendacje, działania, metody, narzędzia, materiały, etc.) **do praktycznej kontroli chorób/ problemów zdrowotnych** (tj. do zmniejszania zapadalności, chorobowości i umieralności do poziomu, który jest w danym kontekście (czasu, miejsca, warunków) możliwy do zaakceptowania przy użyciu metod zapobiegawczych i leczniczych):

- 1) zalecenia żywieniowe, poprawa żywienia, minimalna interwencja w otyłości;
- 2) zalecenia nt. poziomu aktywności fizycznej wg WHO, zwiększanie aktywności fizycznej;
- 3) promocja zdrowia psychicznego, zapobieganie samobójstwom;
- 4) przeciwdziałanie paleniu tytoniu, w tym strategia minimalnej interwencji antytytoniowej, redukcja szkód;
- 5) przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych, w tym strategia redukcji szkód, oraz uzależnieniom behawioralnym;
- 6) zapobieganie upadkom osób starszych;
- 7) inne aktualne zalecenia prozdrowotne w kontekście czynników ryzyka chorób bądź konkretnych chorób/problemów zdrowotnych (np. zanieczyszczenie powietrza, zmiana klimatu, model diety planetarnej, *One Health*);
- 8) zasady zarządzania epidemiami chorób zakaźnych, organizacja i funkcjonowanie opieki zdrowotnej, wnioski z pandemii COVID-19.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

12. Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Stomatologia zachowawcza z endodoncją”

Przed przystąpieniem do realizacji programu kursu atestacyjnego organizator kursu jest zobowiązany do przeprowadzenia kolokwium sprawdzającego wiedzę nabytą w trakcie szkolenia specjalizacyjnego. Zakres wiedzy obejmuje kursy specjalizacyjne i staże zrealizowane w ramach całego szkolenia specjalizacyjnego.

Cel kursu:

podsumowanie i utrwalenie wiedzy, umiejętności i kompetencji nabytych w toku szkolenia specjalizacyjnego w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją.

Zakres wiedzy:

1) Wybrane zagadnienia z zakresu kariologii:

- a) etiopatogeneza próchnicy w świetle najnowszych badań,
- b) diagnostyka próchnicy przedubytkowej i ubytkowej,
- c) klasyfikacja pacjentów do odpowiedniej grupy ryzyka próchnicy,
- d) nowe koncepcje i metody leczenia wczesnych zmian próchnicowych;

2) Postępy w materiałoznawstwie i technologiach stosowanych w stomatologii zachowawczej:

- a) nowoczesne systemy i akcesoria stosowane w stomatologii odtwórczej,
- b) wybór materiału do wypełnień uwarunkowany ryzykiem próchnicy,
- c) techniki wypełnienia ubytków twardych tkanek zęba,
- d) znaczenie ostatecznego opracowania wypełnienia dla trwałości odbudowy i utrzymania efektu estetycznego;

3) Wybrane zagadnienia z zakresu diagnostyki, profilaktyki i leczenia chorób miazgi i tkanek okołowierzchołkowych:

- a) endodontium a współczesne poglądy na temat leczenia biologicznego,
- b) aktualne koncepcje opracowania systemu korzeniowego,
- c) nowoczesne techniki wypełnienia systemu korzeniowego,
- d) rekonstrukcja tkanek zęba po leczeniu endodontycznym;

4) Jatrogenia i zdarzenia niepożądane w stomatologii zachowawczej i endodoncji:

- a) powikłanie a błąd medyczny,
- b) ocena ryzyka powikłań w wybranych procedurach medycznych,
- c) zapobieganie błędom diagnostycznym i terapeutycznym w stomatologii zachowawczej i endodoncji,
- d) postępowanie w przypadku powikłań i zdarzeń niepożądanych;

5) Wyzwania stomatologii zachowawczej i endodoncji w świetle współczesnych prognoz demograficznych i danych epidemiologicznych. Analiza przypadków klinicznych. Planowanie leczenia interdyscyplinarnego:

- a) zachowanie naturalnego uzębienia w aspekcie zdrowia ogólnego i jakości życia,
- b) opieka stomatologiczna nad pacjentem senioralnym i niepełnosprawnym,
- c) rola specjalisty w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją w obliczu aktualnych zagrożeń epidemiologicznych,
- d) planowanie i rokowanie jako istotny element postępowania profilaktyczno-leczniczego.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych) w ostatnim roku odbywania szkolenia specjalizacyjnego przed przystąpieniem do PES.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz dentysta jest zobowiązany do odbycia niżej wymienionych staży. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją

Cel stażu:

nabycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją, które umożliwiają rozpoznanie, zapobieganie i leczenie chorób twardych tkanek zębów stałych, endodontium i tkanek okołokorzeniowych u pacjentów dorosłych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu specjalizacyjnego wykaże się znajomością:

- 1) fizjologii i patologii kompleksu miazgowo- zębinowego;

- 2) roli śliny w utrzymaniu zdrowia jamy ustnej – ślina jako materiał diagnostyczny, interpretacja testów ślinowych;
- 3) metod znieczulenia miejscowego stosowanych w zabiegach stomatologii zachowawczej i endodoncji, postępowanie w przypadku powikłań;
- 4) zasad współpracy ze specjalistami w innych dziedzinach stomatologicznych i ogólnolekarskich;
- 5) promocji zdrowia jamy ustnej – prozdrowotnych programów edukacyjnych i ich wdrażania;
- 6) współczesnych metod profilaktyki próchnicy z uwzględnieniem różnych grup populacyjnych;
- 7) monitorowania stanu próchnicy z użyciem odpowiednich wskaźników epidemiologicznych;
- 8) roli biofilmu bakteryjnego i innych czynników miejscowych w etiologii próchnicy;
- 9) prognozowania choroby próchnicowej i planowania postępowania profilaktyczno-leczniczego z uwzględnieniem oceny ryzyka próchnicy;
- 10) obrazowania radiologicznego w stomatologii zachowawczej i w endodoncji;
- 11) diagnozowania próchnicy, z użyciem nowoczesnych metod, współczesnej klasyfikacji klinicznej i oceny aktywności zmian próchnicowych;
- 12) zasad leczenia przedubytkowych i ubytkowych zmian próchnicowych, z uwzględnieniem minimalnej interwencji;
- 13) zasad profilaktyki, diagnozowania i postępowania leczniczego w przypadku ubytków niepróchnicowego pochodzenia;
- 14) etiopatogenezy, obrazu klinicznego, postępowania leczniczego w nadwrażliwości zębiny;
- 15) zasad estetycznej rekonstrukcji twardych tkanek zęba z użyciem nowoczesnych systemów adhezyjnych i materiałów odtwórczych;
- 16) etiopatogenezy, diagnostyki chorób miazgi i chorób tkanek okołowierzchołkowych oraz immunologicznych aspektów tych chorób;
- 17) współczesnych trendów w leczeniu odwracalnych i nieodwracalnych pulpopatii oraz chorób tkanek okołowierzchołkowych;
- 18) nowoczesnych technik opracowania i wypełniania kompleksu miazgowo-zębinowego z uwzględnieniem antyseptycznego leczenia;
- 19) postępowania leczniczego w przypadku powikłań w leczeniu endodontycznym;

- 20) zasad farmakoterapii w leczeniu endodontycznym;
- 21) diagnozowania i leczenia endodontycznego zębów z resorpcją zewnętrzną i wewnętrzną;
- 22) problemów periodontologiczno- endodontycznych;
- 23) zasad monitorowania wyników leczenia endodontycznego;
- 24) wskazań i przeciwwskazań do ponownego leczenia endodontycznego;
- 25) postępowania stomatologicznego w zapobieganiu, diagnozowaniu i leczeniu chorób odogniskowych;
- 26) zasad opieki stomatologicznej nad kobietą ciężarną;
- 27) specyfiki postępowania stomatologicznego u osób starszych;
- 28) postępowania stomatologicznego u osób niepełnosprawnych i osób z chorobami ogólnoustrojowymi;
- 29) urazowego uszkodzenia zębów i ich leczenia;
- 30) wskazań, przeciwwskazań oraz metod wybielania zębów z żywą miazgą i po leczeniu endodontycznym;
- 31) wpływu czynników jatrogennych na powstawanie chorób jamy ustnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu specjalizacyjnego wykaże się umiejętnością:

- 1) wykonania specjalistycznego badania stomatologicznego u pacjentów z różnych grup wiekowych i w różnym stanie zdrowia ogólnego;
- 2) wykonania i właściwej interpretacji badań diagnostycznych;
- 3) diagnozowania próchnicy, stanów chorobowych miazgi i tkanek okołowierzchołkowych;
- 4) wyboru metody postępowania profilaktyczno-leczniczego w przypadku próchnicy zębów;
- 5) postępowanie w przypadku zaburzeń rozwojowych zębów;
- 6) stosowania właściwej izolacji pola operacyjnego oraz metod utrzymania hemostazy w leczeniu zachowawczym i endodontycznym,
- 7) leczenia przedubytkowych i ubytkowych zmian próchnicowych zgodnie z zasadami stomatologii minimalnie inwazyjnej;
- 8) wykorzystania włókien szklanych do rekonstrukcji utraconych tkanek zęba;
- 9) wykonania znieczulenia: przewodowego, nasiękowego, śródwieżadłowego i domiazgowego;

- 10) leczenia odwracalnych i nieodwracalnych pulpopatii i chorób tkanek okołowierzchołkowych;
- 11) leczenia endodontycznego zębów z wykorzystaniem wspólnie obowiązujących standardów i nowoczesnych technik;
- 12) nacinania i drenażu ropni zębopochodnych;
- 13) leczenia zespołu endodontyczno-periodontologicznego;
- 14) leczenia zębów z resorpcją zewnętrzną i wewnętrzną;
- 15) odbudowy utraconych tkanek zęba metodą bezpośrednią z wykorzystaniem włókien szklanych i metodą pośrednią;
- 16) wybielania zębów z żywą miazgą i po leczeniu endodontycznym;
- 17) oceny potrzeb pacjenta w zakresie leczenia specjalistycznego w innych dziedzinach stomatologicznych i ogólnolekarskich;
- 18) zastosowania mikroskopu operacyjnego w leczeniu endodontycznym;
- 19) usunięcia złamanego narzędzia z kanału korzeniowego zęba;
- 20) zamykania perforacji komorowych i korzeniowych;
- 21) opieki stomatologicznej nad pacjentem z chorobą nowotworową i deficytem odporności.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

- 1) zaliczenie sprawdzianów z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 60 tygodni (300 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodontcją.

2. Staż kierunkowy w zakresie stomatologii dziecięcej

Cel stażu:

nabycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w dziedzinie stomatologii dziecięcej, które umożliwią rozpoznawanie, zapobieganie i leczenie chorób twardych tkanek zębów mlecznych i stałych niedojrzałych, endodontium i tkanek okołowierzchołkowych u pacjentów w wieku rozwojowym.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Oczekuje się, że po zakończeniu stażu kierunkowego lekarz dentysta wykaże się znajomością:

- 1) aktualnych zasad profilaktyki próchnicy u pacjentów w wieku rozwojowym;
- 2) specyfiki rozwoju próchnicy zębów mlecznych i stałych niedojrzałych;
- 3) planowania postępowania profilaktyczno-leczniczego w próchnicy, z uwzględnieniem indywidualnych czynników ryzyka;
- 4) zasad leczenia zmian próchnicowych u pacjentów w wieku rozwojowym;
- 5) zasad leczenia endodontycznego zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem korzenia;
- 6) zasad leczenia chorób miazgi zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem korzenia (obraz kliniczny, klasyfikacja, objawy, następstwa, postępowanie terapeutyczne, apeksyfikacja, rokowanie);
- 7) zasad leczenia urazowych uszkodzeń zębów;
- 8) materiałów stomatologicznych stosowanych w stomatologii dziecięcej;
- 9) bezpiecznych metod kontroli bólu i lęku wykorzystywanych podczas leczenia stomatologicznego dzieci i młodzieży.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się umiejętnościami:

- 1) wdrażania odpowiednich metod profilaktyki próchnicy u pacjentów w wieku rozwojowym;
- 2) rozpoznawania i leczenia próchnicy zębów mlecznych i stałych u pacjentów w wieku rozwojowym;
- 3) rozpoznawania, różnicowania i postępowania leczniczego w chorobach miazgi zębów mlecznych i stałych z niezakończonym rozwojem korzenia;
- 4) diagnozowania i postępowania leczniczego w przypadku urazów koron i korzeni zębów u pacjentów w wieku rozwojowym;

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu na podstawie opinii opiekuna stażu kierunkowego.

Czas trwania stażu: 3 tygodnie (15 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii dziecięcej lub ww. stażu.

3. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii stomatologicznej

Cel stażu:

nabycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie chirurgii stomatologicznej dotyczących środków i technik stosowanych do znieczuleń, postępowania w przypadku powikłań po znieczuleniu oraz mikrochirurgii endodontycznej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się znajomością:

- 1) sposobów eliminacji bólu podczas zabiegów stomatologicznych, w tym;
 - a) środków stosowanych do znieczuleń,
 - b) technik znieczuleń wewnątrzustnych, ze szczególnym uwzględnieniem znieczulenia śródwieżadłowego, podokostnowego i domiazgowego,
 - c) postępowania w przypadku powikłań ogólnych i miejscowych występujących podczas znieczulenia i po znieczuleniu;
- 2) stosowania szyn unieruchamiających po urazach zębów i wyrostka zębodołowego;
- 3) technik stosowanych w mikrochirurgii endodontycznej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się umiejętnościami:

- 1) wykonania zabiegu nacięcia i drenażu ropnia zębopochodnego;
- 2) wykonania zabiegu z zakresu mikrochirurgii endodontycznej;
- 3) szynowania zębów po urazach.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu na podstawie opinii opiekuna stażu kierunkowego.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub ww. stażu.

4. Staż kierunkowy w zakresie protetyki stomatologicznej

Cel stażu:

nabycie umiejętności teoretycznych i praktycznych w zakresie zasad przygotowania i opracowania zęba do wkładu koronowo- korzeniowego, wkładów koronowych oraz przygotowania korzenia zęba pod elementy retencyjne.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się znajomością:

- 1) materiałów stosowanych we współczesnej protetyce;
- 2) zasad stosowania skanerów wewnątrzustnych;
- 3) zasad wykonania wkładu koronowo- korzeniowego;
 - a) standardowego,
 - b) indywidualnego;
- 4) zasad wykonania wkładów koronowych;
- 5) zasad przygotowania korzenia zęba pod elementy retencyjne dla protez nakładowych (*overdentures*) oraz podstawowej wiedzy z zakresu wykonawstwa protez nakładowych;
- 6) zasad postępowania w przypadku zaburzeń okluzyjnych;
- 7) zasad projektowania i technicznego wykonywania wybranych rodzajów szyn.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się umiejętnością:

- 1) wykonania indywidualnego wkładu koronowo- korzeniowego;
- 2) rekonstrukcji zęba za pomocą standardowego wkładu koronowo- korzeniowego;
- 3) wykonania tymczasowej korony protetycznej;
- 4) wykonania wkładu koronowego;
- 5) przygotowania korzenia pod elementy retencyjne dla protez nakładowych typu *overdentures*.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu, na podstawie opinii opiekuna stażu kierunkowego.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie protetyki stomatologicznej lub ww. stażu.

5. Staż kierunkowy w zakresie chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej

Cel stażu:

nabycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie rozpoznawania, różnicowania, zapobiegania i leczenia chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej oraz stanów przedrakowych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się znajomością:

- 1) obowiązujących klasyfikacji chorób przyzębia;
- 2) klinicznej i radiologicznej diagnostyki chorób przyzębia;
- 3) skalingu poddziąsłowego (narzędzia, metody, wskazania, przeciwwskazania);
- 4) rozpoznawania zespołu zmian endo-perio (klasyfikacja, etiologia, leczenie);
- 5) rozpoznawania i leczenia najczęstszych chorób błony śluzowej jamy ustnej, w tym zmian przedrakowych i nowotworów;
- 6) chorób układowych i stosowanych terapii oraz ich wpływu na stan jamy ustnej (endokrynopatie, zaburzenia immunologiczne, choroby układu pokarmowego, układu krążenia, układu krwiotwórczego, dermatozy);
- 7) zasad diagnozowania i eliminacji węzłów urazowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się umiejętnościami:

- 1) przeprowadzenia wywiadu ukierunkowanego na wykrycie czynników ogólnych warunkujących przebieg chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 2) badania periodontologicznego i prowadzenia specjalistycznej dokumentacji;
- 3) planowania postępowania terapeutycznego;
- 4) wykonania skalingu poddziąsłowego;
- 5) unieruchomienia zębów przy pomocy szynowania;
- 6) diagnostyki i leczenia najczęstszych chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 7) analizy i oceny wyników zastosowanego postępowania profilaktyczno-leczniczego.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu, na podstawie opinii opiekuna stażu kierunkowego.

Czas trwania stażu: 6 tygodni (30 dni roboczych).

Miejsce stażu: klinika/oddział/zakład periodontologii, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii lub ww. stażu.

6. Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji

Cel stażu:

nabycie teoretycznych i praktycznych umiejętności w zakresie oceny warunków zgryzowych i wskazań do leczenia ortodontycznego. Prowadzenie zabiegów profilaktyczno-leczniczych w przypadku próchnicy i chorób przyzębia u pacjentów leczonych ortodontycznie.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się znajomością:

- 1) wzrostu, rozwoju osobniczego fizycznego i psychicznego, z uwzględnieniem norm rozwojowych i wybranych zagadnień z zakresu psychologii;
- 2) symptomatologii wrodzonych i nabytych nieprawidłowości narządu żucia;
- 3) rozpoznawania nieprawidłowości zgryzowych;

- 4) profilaktyki próchnicy i chorób przyzębia u pacjentów leczonych ortodontycznie.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się umiejętnościami:

- 1) badania stanu jamy ustnej pacjentów leczonych ortodontycznie z zastosowaniem aparatów stałych i ruchomych;
- 2) oceny warunków zgryzowych i wskazań do leczenia ortodontycznego;
- 3) wykonywania zabiegów profilaktyczno-leczniczych, z uwzględnieniem indywidualnych wskazań u pacjentów przed podjęciem leczenia ortodontycznego, w trakcie i po jego zakończeniu.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu, na podstawie opinii opiekuna stażu kierunkowego.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie ortodoncji lub ww. stażu.

7. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej

Cel stażu:

nabycie teoretycznych i praktycznych umiejętności rozpoznawania następstw urazów części twarzowej czaszki oraz rozpoznawania i różnicowania stanów przedrakowych jamy ustnej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się znajomością:

- 1) rozpoznawania następstw urazów części twarzowej czaszki;
- 2) metod leczenia złamań w rejonie twarzoczaszki;
- 3) rozpoznawania i różnicowania stanów przedrakowych jamy ustnej;

- 4) obrazu klinicznego oraz cech guzów złośliwych zlokalizowanych w obszarze głowy i szyi z uwzględnieniem nowoczesnych metod diagnostycznych;
- 5) zasad pobierania materiału do badania cytologicznego i histopatologicznego;
- 6) klasyfikacji TNM (ocena stopnia zaawansowania nowotworu);
- 7) powikłań bliskich i odległych w obrębie części twarzowej czaszki u pacjentów w trakcie i po leczeniu onkologicznym.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się umiejętnościami:

- 1) badania chorego w przypadkach złamań kości części twarzowej czaszki;
- 2) przeprowadzenia wywiadu i badania przedmiotowego u pacjenta z podejrzeniem choroby nowotworowej;

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu kierunkowego;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu, na podstawie opinii opiekuna stażu kierunkowego.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii szczękowo-twarzowej lub ww. stażu.

8. Staż kierunkowy w zakresie radiologii stomatologicznej

Cel stażu:

nabycie praktycznych i teoretycznych umiejętności zastosowania, wykonania i interpretacji różnych technik obrazowania prawidłowych i zmienionych patologicznie twardych tkanek zęba, endodontium i tkanek okołowierzchołkowych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaże się znajomością:

- 1) badań radiologicznych stosowanych w stomatologii zachowawczej i endodoncji (wskazania, przeciwwskazania, metody projekcji);
- 2) skutków biologicznych działania promieniowania X oraz zasad ochrony pacjenta i zespołu stomatologicznego przed promieniowaniem jonizującym;

- 3) wyposażenia pracowni rentgenowskiej;
- 4) technik zewnętrz- i wewnętrznych badań radiologicznych i innych technik obrazowania;
- 5) obrazu RTG prawidłowych i zmienionych patologicznie tkanek zębów, przyzębia brzeżnego i okołowierzchołkowego.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego wykaze się umiejętnością:

- 1) diagnozowania chorób tkanek zębów, chorób przyzębia i tkanek okołowierzchołkowych z użyciem technik radiologicznych;
- 2) wykonania zdjęć wewnętrznych metodą kąta prostego i w pozycji ortoradialnej;
- 3) diagnozowania urazów zębów i zaburzeń rozwojowych zębów;
- 4) interpretacji radiografii cyfrowej małoobrazkowej, panoramicznej i 3D.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu kierunkowego;
- 2) potwierdzenie przez kierownika specjalizacji nabycia praktycznych umiejętności i wykonania zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu, na podstawie opinii opiekuna stażu kierunkowego.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: zakład radiologii wykonujący badania i procedury medyczne w zakresie radiologii i diagnostyki obrazowej w stomatologii, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie radiologii i diagnostyki obrazowej lub ww. stażu.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Oznaczenie procedur:

Kod A – wykonywanie samodzielne z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (liczba)

Kod B – w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (liczba)

*Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza
w trakcie realizacji **stażu podstawowego**:*

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
1.badanie stomatologiczne podmiotowe i przedmiotowe z uwzględnieniem oceny wskaźników próchnicy, higieny jamy ustnej i przyzębia	300	0
2.prowadzenie dokumentacji medycznej pacjentów objętych leczeniem specjalistycznym	300	0
3.usuwanie złogów nad- i podziąsłowych	50	0
4.indywidualny plan profilaktyczno-terapeutyczny, uwzględniający czynniki ryzyka chorób jamy ustnej	250	0
5.rekonstrukcja twardych tkanek zęba z wykorzystaniem różnych metod i materiałów	300	0
6.rekonstrukcja zębów z użyciem wkładów lub nakładów	3	0
7.leczenie endodontyczne zakażonych i niezakażonych kanałów korzeniowych zębów:		
– jednokorzeniowych	30	0
– wielokorzeniowych	50	0
8.ponowne leczenie endodontyczne	20	0
9.leczenie jatrogennych powikłań terapii endodontycznej (np. złamanie narzędzia, perforacja, odma)	5	0
10.leczenie zachowawcze chorób tkanek okołowierzchołkowych	15	0
11.odbudowa bezpośrednia korony zęba leczonego endodontycznie z zastosowaniem włókien szklanych	3	0
12.wybielanie zębów z żywą miazgą	2	0
13.wybielanie zębów leczonych endodontycznie	4	0
14.leczenie zachowawcze osób niepełnosprawnych i osób z chorobami ogólnoustrojowymi	3	0
15.leczenie zachowawcze w znieczuleniu ogólnym	0	2
Łącznie	1335	2

Procedury obowiązkowe do wykonania w trakcie odbywania staży kierunkowych nie podlegają rozliczeniu w Elektronicznej Karcie Specjalizacji. Zaliczenie całości stażu oznacza zaliczenie wymaganych programem stażu operacji, zabiegów oraz procedur medycznych.

*Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza
w trakcie realizacji **staży kierunkowych**:*

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
Stomatologia dziecięca		
1.zabiegi profilaktyczne, w tym lakowanie, lakierowanie, wybarwianie płytki bakteryjnej, instruktaż higieny jamy ustnej	10	0
2.leczenie próchnicy zębów mlecznych	10	0
3.leczenie próchnicy zębów stałych dojrzałych i niedojrzałych, z wykorzystaniem metod nieinwazyjnych i oszczędzających twarde tkanki zęba	15	0
4.leczenie chorób miazgi zębów mlecznych	3	0
5.leczenie chorób miazgi zębów stałych niedojrzałych korzenia	3	0
6.leczenie urazów zębów stałych dojrzałych i niedojrzałych	3	0
7.leczenie zaburzeń rozwojowych zębów stałych	3	0
Chirurgia stomatologiczna		
1.wykonanie zabiegu resekcji wierzchołka korzenia	2	1
2.wykonanie zabiegu hemisekcji lub radisekcji	0	2
3.wykonanie zabiegu nacięcia i drenażu ropnia zębopochodnego	2	0
4.unieruchomienie zębów po urazach	1	1
Protetyka stomatologiczna		
1.pobieranie wycisków do różnych rodzajów uzupełnień protetycznych	3	0
2.wykonanie wkładu koronowo- korzeniowego	2	1
3.wykonanie tymczasowej korony protetycznej	1	0

4.przygotowanie korzenia pod elementy retencyjne dla protez nakładowych typu <i>overdentures</i>	0	1
5.przygotowanie powierzchni klamrowych na zębach filarowych pod uzupełnienia ruchome	2	1
6.wykonanie szyny relaksacyjnej	0	1
Choroby przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej		
1.przeprowadzenie badania periodontologicznego i wypełnienie karty choroby	20	0
2.wykonanie skalingu poddziąsłowego	20	0
3.unieruchomienie zębów przy pomocy szynowania	1	0
4.diagnozyka i leczenie chorób błony śluzowej	5	0
Ortodoncja		
1.badanie jamy ustnej pacjentów leczonych ortodontycznie	6	0
2.zabiegi profilaktyczno-lecznicze u pacjentów leczonych stałymi lub ruchomymi aparatami ortodontycznymi	6	0
Chirurgia szczękowo-twarzowa		
1.rozpoznawanie urazów w obrębie części twarzowej czaszki	0	1
2.badanie podmiotowe i przedmiotowe chorych ze stanem przedrakowym, nowotworami niezłośliwymi i złośliwymi jamy ustnej	2	1
3.pobieranie materiału do badania mikroskopowego	0	1
Radiologia stomatologiczna		
1.wykonanie zdjęcia zębowego w pożądaney projekcji i jego interpretacja	10	0
2.Interpretacja zdjęć panoramicznych i 3D	10	0
Łącznie	140	11

D – Samokształcenie

Lekarz dentysta zobowiązany jest do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją, a w szczególności do: zapoznawania się z aktualnymi

pozycjami polecanego piśmiennictwa branżowego, członkostwa w wybranym stomatologicznym towarzystwie naukowym, uczestnictwa w szkoleniach teoretycznych i praktycznych, przygotowania publikacji z zakresu stomatologii zachowawczej lub endodoncji oraz udziału w innych formach samokształcenia.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz dentysta powinien korzystać z aktualnych pozycji piśmiennictwa- podręczników i czasopism naukowych z zakresu stomatologii, zalecanych w wykazie piśmiennictwa obowiązującego lekarzy realizujących kształcenie specjalizacyjne oraz przygotowujących się do egzaminu specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją, a także z innych źródeł wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Udział w działalności edukacyjnej

Lekarz dentysta powinien uczestniczyć w konferencjach naukowych o tematyce poświęconej stomatologii zachowawczej z endodoncją. Zobowiązany jest także uczestniczyć w szkoleniach organizowanych przez Polskie Towarzystwo Stomatologiczne lub brać udział w szkoleniach innych lekarskich towarzystw naukowych oraz różnych formach kształcenia ustawicznego, jak i innych wydarzeniach edukacyjnych organizowanych przez instytucje działające w zakresie ochrony zdrowia.

3. Przygotowanie publikacji

Lekarz dentysta zobowiązany jest do napisania pracy naukowej, opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której lekarz jest autorem lub współautorem, lub pracy poglądowej – na temat objęty programem specjalizacji.

4. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje

w uzgodnieniu z lekarzem kierownik specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skraca czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie niewykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany wiedzy teoretycznej

Lekarz dentysta jest zobowiązany do:

- 1) zaliczenia sprawdzianu na zakończenie każdego kursu specjalizacyjnego z zakresu wiedzy objętej programem kursu (u kierownika kursu);
- 2) zaliczenie sprawdzianu/sprawdzianów na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu (u kierownika stażu/kierownika specjalizacji).

2. Bieżąca ocena umiejętności praktycznych

Kierownik specjalizacji lub kierownik stażu dokonuje bieżącej oceny umiejętności praktycznych nabywanych przez lekarza, w czasie poszczególnych staży.

Lekarz jest zobowiązany do zaliczenia sprawdzianu z umiejętności praktycznych (objętych programem stażu), tj. zaliczenie przez lekarza zabiegów i procedur medycznych wykonanych samodzielnie z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (kod A) lub zabiegów i procedur medycznych, w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (kod B). Zaliczenie zostaje odnotowane w Elektronicznej Karcie Specjalizacji.

3. Ocena pracy naukowej lub pogładowej

Kierownik specjalizacji ocenia przygotowane przez lekarza dentystę opracowania teoretyczne objęte programem specjalizacji: pracę naukową lub pogładową.

VI. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Czas trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty wynosi 2 lata.

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego			
Nr kursu	Kursy specjalizacyjne:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1.	Kurs wprowadzający: „Specjalizacja ze stomatologii zachowawczej z endodoncją – wspólnie obowiązujące standardy”	0,4	2
2.	Kurs: „Leczenie zachowawcze zębów pacjentów w starszym i podeszłym wieku. Wybrane zagadnienia z gerostomatologii”	0,4	2
3.	Kurs: „Najczęściej występujące choroby błony śluzowej jamy ustnej z uwzględnieniem profilaktyki onkologicznej”	0,4	2
4.	Kurs: „Leczenie endodontyczne zębów wielokanałowych”	0,6	3
5.	Kurs: „Nowoczesne materiały odtwórcze w stomatologii zachowawczej”	0,4	2
6.	Kurs: „Leczenie zachowawczo-chirurgiczne zębów z chorobami miazgi i tkanek okołowierzchołkowych”	0,4	2
7.	Kurs: „Mikroskop operacyjny w leczeniu endodontycznym”	0,4	2
8.	Kurs: „Psychologia kliniczna”	0,6	3

9.	Kurs: „Radiologia stomatologiczna”	0,4	2
10.	Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”	0,6	3
11.	Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”	0,4	2
12.	Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Stomatologia zachowawcza z endodoncją”	1	5
Łącznie czas trwania kursów specjalizacyjnych		6 tyg.	30
Nr stażu	Staże kierunkowe:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1.	Staż podstawowy w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją	60	300
2.	Staż kierunkowy w zakresie stomatologii dziecięcej	3	15
3.	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii stomatologicznej	4	20
4.	Staż kierunkowy w zakresie protetyki stomatologicznej	4	20
5.	Staż kierunkowy w zakresie chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej	6	30
6.	Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji	2	10
7.	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej	1	5
8.	Staż kierunkowy w zakresie radiologii stomatologicznej	1	5
Łącznie czas trwania staży kierunkowych		81 tyg.	405
Samokształcenie		0,6	3
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego		87 tyg i 3 dni	438
Urlopy i dni wolne od pracy:		Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych

Urlop szkoleniowy na przygotowanie i przystąpienie do PES	1 tydz. i 1 dzień	6
Urlopy wypoczynkowe	10 tyg. i 2 dni	52
Dni ustawowo wolne od pracy	5 tyg. i 1 dni	26
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	104 tyg. i 2 dni	522
Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza	12	

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, złożonym z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

- 1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji, zawierających pięć wariantów odpowiedzi, z których tylko jeden jest prawidłowy;
- 2) egzamin ustny zawiera pytania problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji.

**Załącznik do programu specjalizacji w dziedzinie
stomatologii zachowawczej z endodoncją**

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOLĄCYCH

warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu
specjalizacji w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe
standardy akredytacyjne:

1. *W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi szkolenia
specjalizacyjnego:*
 - a) posiadanie w swojej strukturze komórki organizacyjnej o statusie podmiotu
wykonującego działalność leczniczą, potwierdzoną w Księdze Rejestrowej
właściwym kodem charakteryzującym specjalność komórki organizacyjnej
zakładu leczniczego, udzielającego świadczeń zdrowotnych z zakresu
stomatologii zachowawczej z endodoncją. Podstawą uzyskania akredytacji
jest wykonywanie zabiegów i procedur wskazanych w stażu podstawowym.
2. *W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację
programu specjalizacji i samokształcenia określonej liczbie lekarzy:*
 - a) dostęp do Internetu oraz aktualnych podręczników i czasopism naukowych
z zakresu objętego programem specjalizacji.
3. *W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego:*
 - a) kierownik podmiotu leczniczego lub wyznaczona przez niego osoba jest
odpowiedzialna za jakość szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań
z lekarzami odbywającymi szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie
i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów
w realizacji ww. szkolenia.

4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia specjalizacyjnego danego lekarza:*
 - a) okresowa kontrola kart szkolenia specjalizacyjnego oraz indeksów wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
 - b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez kierownika podmiotu lub wyznaczoną przez niego osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.
5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*
 - a) posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji.
6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*
 - a) posiadanie sprzętu, aparatury medycznej i materiałów niezbędnych do realizacji zadań określonych programem specjalizacji, w tym:
 - stanowisk pracy (unity stomatologiczne) dostępnych dla lekarzy realizujących szkolenie specjalizacyjne, zgodnie z wnioskowaną liczbą miejsc szkoleniowych,
 - urządzeń do diagnostyki próchnicy,
 - współcześnie zalecanych materiałów stosowanych w procedurach profilaktycznych i terapeutycznych w zakresie stomatologii zachowawczej i endodoncji,
 - zestawu do koferdamu,
 - szerokiego asortymentu instrumentarium stosowanego w leczeniu endodontycznym,
 - endometru,
 - urządzeń do maszynowego opracowania kanałów korzeniowych, (np. mikromotor endodontyczny, końcówki redukcyjne, systemy ultradźwiękowe),
 - sprzętu umożliwiającego wypełnianie kanałów korzeniowych różnymi metodami,

- mikroskopu endodontycznego,
- aparatu rentgenowskiego do zdjęć zębowych w gabinecie lub możliwość przeprowadzenia diagnostyki radiologicznej w siedzibie jednostki.

7. W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:

- a) prowadzenie działalności polegającej na udzielaniu specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją,
- b) udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, w tym wykonywanie określonych zabiegów i procedur w zakresie i liczbie umożliwiającej wszystkim lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne w danej jednostce realizację programu specjalizacji, w tym wykonanie zabiegów i procedur medycznych określonych w programie specjalizacji,
- c) jednostka powinna realizować następującą liczbę wybranych procedur (w ujęciu rocznym) w przeliczeniu na jednego specjalizującego się lekarza - badanie stomatologiczne podmiotowe i przedmiotowe z uwzględnieniem oceny wskaźników próchnicy, higieny jamy ustnej i przyzębia:
 - prowadzenie dokumentacji medycznej pacjentów objętych leczeniem specjalistycznym – 100
 - usuwanie złogów nad- i poddziąsłowych – 30
 - rekonstrukcja twardych tkanek zęba z wykorzystaniem różnych metod i materiałów – 100
 - leczenie endodontyczne zakażonych i niezakażonych kanałów korzeniowych zębów:
 - jednokorzeniowych – 10
 - wielokorzeniowych – 17
 - ponowne leczenie endodontyczne - 7
 - leczenie zachowawcze chorób tkanek okołowierzchołkowych – 5
- d) podpisanie umów z jednostkami akredytowanymi na realizację staży kierunkowych określonych w programie specjalizacji, których jednostka nie zapewnia w ramach swojej struktury organizacyjnej.